

DUDÁS ÉVA HÁROM KÖLTEMÉNYE*
Arvo Pärt (1935. szeptember 11.) észt zeneszerző tiszteletére

I.

SILENTIUM – CSEND

Leszállt a Halál néma csendje,
Mint mikor téli éjszakán
Az erdő csendfüggönyét felsértik
Fagyos, késpenge alakú jégcsapok,
Meredten néznek a csillagok
Mintha most látnák először,
Hogy vág és szúr és sebez
A Halál néma csendje,
Úgy tesz, mintha békét hozna,
Nem pedig zuhanást egy feneketlen,
Soha véget nem érő szakadékba,
Hullunk bele mindahányan
E nagy, fekete örvénybe,
Nem él már semmi,
Árva, vékony ágakon
Meredt hópohely-csillagok,
Nem ropog a hó,
Nem süvít már a szél sem,
A Halál fázós, rideg csendje
Ránk telepszik: durva, grafitszürke lepel
A Semmi bambán arcunkba vigyorog,
Nincs menekvés, betakar mindent,
Lelkünk ott kint kavargó,
S nem halljuk már a Halál csendjét sem.

Arvo Pärt: Silentium

<https://www.youtube.com/watch?v=-GT-5rLBlyk> (18:51)

1977-ben írt darab a Tabula rasa című albumról vonószekarra, két hegedűre és preparált zongorára. Ez a darab korszakalkotó jelentőségű Pärtnek a szeriális zenétől a minimalista zenei mozgalomhoz és a tintinnabuli stílushoz való átmenetében, amellyel ma már kapcsolatba hozzák.

A Silentium nyugodtnak szánt, különböző kánonokat használó mű, amelyben a két hegedű és a zenekar csellóinak hangjai keverednek, a preparált zongora időnkénti kaszkádjaival, amelyek a crescendo és decrescendo effektusainak ritmust adnak. (forrás: wikipedia)

Úgy döntöttem, hogy Pärt zenéjét havas tájak elé helyezem, amelyből az emberi jelenlét eltűnik az egyre agresszívabbá váló természettel szemben, egészen a végső fehérségig. Tabula rasa (latin kifejezés az üres, felirat nélküli viasztablát jelenti. Tágabb értelemben a tiszta tábla készítése a múlt eltörlésének tényére utal), amelyet Arvo Pärt a "tintinnabuli stílus" megalkotásakor választott.

II.

SUMMA

Ha összeszámlálnám összes kincseimet,
lelkem teremne tán száz metszetlen rózsát,
hozzátenném a voltjaimat s nincseimet,
s minden kéjben és kínban veled töltött órát.

Ha mérlegre raknám a sors összes ajándékát,
meglátnám, mennyit ér az egybegyűlt bánat,
hisz' oda kell tenni, mint leltár tartozékát,
átkot és áldást is, nem egyet, tán százat.

Ha készülne hirtelen egy szeretet-lajstrom,
számba venném tételeit pontosan,
e gyűjtemény lenne a harcban a pajzsom,
és nem lenne baj, ha élnék rongyosan.

Summázom koldus életem, ritkás, lukas szövet,
Úgyis föld fedí mindjárt bomló sejtjeim,
Versem mint valami túlvilági nagykövet,
Még egy búcsúdalt üzen, fájón és mennyein.

Arvo Pärt: Summa

<https://www.youtube.com/watch?v=TYSAXi86Wus> (5:54)

Arvo Pärt – Summa. Előadja: Carducci Quartet

III.

TÜKÖR A TÜKÖRBEN

arcod ráncai a tükrömben
arcom ráncai a tükrödben
fáradt szemeink tompa csillogásával
keressük az emlék-fossziliákat
fürkésszük a homályos jövőt egymásban
karcolások a tükrökön
sebek lelkünk jégtükrén
foncsoroztatni kellene
feltörni a jégtükröt
lelkünk sebeit összevarrni
görbe hátunk két görbe tükörben

tied az enyémben
enyém a tiedben
kevés a fény hunyorgunk
egyszer majd úgyis
úgyis úgyis úgyis
összetörik
tükröd a tükrömben
tükröm a tükrödben

Arvo Pärt: Spiegel im Spiegel for Cello and Piano (1978)

<https://www.youtube.com/watch?v=FZe3mXlnfNc> (10:27)

*Leonhard Roczek – cselló, Herbert Schuch – zongora
(Mozart Week Salzburg 2014)*

* „**Dudás Éva** vagyok, 1963-ban születtem. Abban a korban, amikor még nem volt világháló, lassúbb, talán nyugodtabb világban nőttem fel. Egy kisváros zenei tagozatos általános iskolájában szerettették meg velem a komolyzenét, és bár nem zenei pályára mentem (idegen nyelvekkel foglalkozom), a zene iránti rajongásom megmaradt. Az irodalom és a zene nem áll messze egymástól. Bár különböző eszközökkel dolgoznak, egy tőből fakadnak: az emberi lélekből és érteleből.”